

Тема 2 "Теоретичні засади музеології" (с. 15—26) є органічним продовженням попередньої та ознайомлює студентів з основами теорії цієї науки. До певних недоліків віднесемо некоректну назву одного з музеїв м. Києва, подану на с. 17, зокрема "Центральний науково-природознавчий музей НАН України" (потрібно — Національний науково-природничий музей НАН України).

У темі 3 "Історія музейної справи" наведено ретроспективний огляд зародження, виникнення й становлення музеїв від античного часу. Подано характеристику колекціонування в періоди Середньовіччя, Відродження та Просвітництва. Появу музеїв дослідниця відносить до межі XVI—XVII ст. (Італія) і вважає, що як по-ліфункціональний заклад музей з'явився у XVIII ст.

У темі 4 "Діяльність провідних та оригінальних музеїв світу" (с. 32—45) подано огляд історико-художніх, історико-археологічних, художніх музеїв, музеїв природознавства та природничої історії.

Темі 5 "Розвиток музейної справи в Україні" (с. 46—55) присвячено особливостям музейництва нашої держави. Дослідниця вважає, що його витoki сягають доби Київської Русі, а перші музеї відносять до XIX ст. Авторка докладно аналізує сучасні музейні комплекси просто неба, зокрема музей "Етноселище Фурмушика-Нова" (Одеська обл.) (с. 54—55).

У темі 6 "Науково-дослідна діяльність музеїв. Музейне джерелознавство, музейний предмет та його властивості" (с. 55—65) подано класифікацію музейних предметів і розглянуто проблеми їх атрибуції.

Тема 7 "Науково-фондова робота музеїв" (с. 66—74) ознайомлює з організацією збереження музейних джерел.

Тема 8 "Музейна експозиція: етапи і принципи створення" (с. 74—86) має прикладний характер і

надає уявлення про документацію експозиціонера, класифікацію методів побудови експозицій.

У темі 9 "Культурно-просвітницька діяльність музеїв" (с. 86—96) розкрито форми роботи музеїв із різновіковою аудиторією та принципи класифікації екскурсій.

У підсумковій темі 10 "Сучасні музейні технології. Перспективи та проблеми розвитку мережі в Україні" (с. 86—96) проаналізовано реалізовані проекти з використанням новітніх технологій в експозиційній та іншій діяльності музеїв. Розглянуто музейний маркетинг.

Дискусійний характер має визначення "музеєфікованої пам'ятки" як "предмета, що мав художню цінність до музеєфікації або визнаний художньо цінним в результаті музеєфікації" (с. 128). Не завжди пам'ятка, що повинна бути експонована *in situ*, може мати художню цінність. Наприклад, палеолітичні стоянки в печерах і гротах (Чокурча з культурним шаром мустьєрського періоду в передмісті Сімферополя (Автономна Республіка Крим) і Молочний Камінь із культурними рештками пізнього палеоліту (Закарпатська обл.)) становлять винятковий інтерес для науки, є унікальними пам'ятками зі свідцтвами перебування стародавніх людей і мають заповідний статус.

Рецензоване видання І. Гребцової може бути корисним не тільки для підготовки вузькопрофільних фахівців, а й для студентів гуманітарних спеціальностей, насамперед істориків та етнологів. Матеріали посібника стануть у пригоді й працівникам середніх навчальних закладів (шкіл, ліцеїв, гімназій) під час створення музеїв.

Дмитро Кепін,

*кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник відділу ретроспективної
бібліографії Книжкової палати України*

Надійшла до редакції 17 січня 2023 року

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 027.7.081:004](477)"364"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.2(319).19-27

Наталія Кропочева,

*науковий співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів
Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського,
e-mail: veritas59@i.ua*

Особливості змісту та технологій висвітлення інформаційних ресурсів мережі освітянських бібліотек в умовах воєнного стану

Розглянуто діяльність бібліотек закладів вищої педагогічної освіти — учасниць мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України в контексті створення, поширення та популяризації інформаційних ресурсів найбільш значущого соціального спрямування в умовах воєнного стану. Для визначення репрезентативної вибірки було сформовано вимоги до відбору бібліотек за класифікаційними ознаками (педагогічний профіль), наявністю сайту (сторінки).

З урахуванням типу закладу вищої педагогічної освіти розглянуто та схарактеризовано діяльність бібліотек зі створення інформаційних продуктів освітнього, культурно-просвітницького спрямування, особливістю яких є громадянська й національно спрямована тематика. Значний сегмент публікацій, присвячених розробленню та поширенню ресурсів, наведених у статті, віддзеркалює значущість порушеної проблеми.

Схарактеризовано види інформаційних продуктів, розміщених на сайтах бібліотечних установ закладів освіти, з-поміж яких виокремимо такі: електронні покажчики, дайджести, бібліографічні огляди, тематичні бібліографічні списки, презентації, віртуальні виставки, відеопрезентації, мультимедійні видання, календарі знаменних і пам'ятних дат. Зазначено, що ці ресурси відрізняються за жанрами, каналами трансляції, принципом взаємодії та адресністю.

Доведено, що в умовах воєнного стану основним атрибутом консолідації стає громадянська й патріотична спрямованість інформаційних ресурсів. Наголошено на актуальності віддзеркалення тематичного спектра інформаційних продуктів громадянського та національно-патріотичного спрямування мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України у змістовій і видовій диференціації.

Ключові слова: інформаційні ресурси; мережа освітянських бібліотек; види інформаційних продуктів; воєнний стан; бібліотеки закладів вищої педагогічної освіти

Постановка проблеми. Бібліотечні установи перебувають на початку створення та розгортання нового тренду, важливим складником якого є формування загальнодержавного інформаційного ресурсу для осмислення та вивчення тих подій, що відбуваються у непростий період історії нашої країни.

Потреба в організованій, структурованій і верифікованій інформації значно посилюється на тлі повномасштабної війни, яку РФ розв'язала проти незалежної України. Цей чинник суттєво впливає на зміну акцентів у діяльності мережі освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України (МОН) та Національної академії педагогічних наук (НАПН) України, які дедалі чіткіше набувають ознак загальносуспільних інформаційних центрів протидії інформаційній агресії. Цьому сприяє наявний досвід трансформації інформаційних ресурсів галузевих книгозбірень відповідно до сучасних суспільних запитів громадянського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Огляд основних проблемних зон пропонованої розвідки ґрунтується на дослідженнях 2021—2022 рр. Обумовлено це і нагальною потребою відповідності нормативно-законодавчої системи інформатизації науково-освітнього простору галузевих книгозбірень, і актуальними питаннями подальшої трансформації діяльності бібліотек в умовах цифровізації. З огляду на поставлені завдання, зазначений структурний масив наведено в єдності двох взаємопов'язаних блоків:

1. Публікації, присвячені діяльності бібліотек в умовах цифровізації й трансформаційних процесів, що охопили найважливіші напрями їхньої роботи.

2. Публікації, що висвітлюють досвід функціонування бібліотечних установ в умовах воєнного стану та основні вектори тематичних змін у підготовці та поширенні інформаційних продуктів.

Зокрема, у публікації С. Денбновецького викладено погляди на інформатизацію українських

бібліотек, що сьогодні є інформаційними хабами, центрами й осередками для навчання та спілкування. На їхню роботу безпосередньо впливає "...відсутність комплексної стратегії розвитку цифрових компетентностей, повільні темпи охоплення цільових аудиторій існуючими програмами цифрової освіти, недостатньою кількістю програм з розвитку цифрових навичок у людей літнього віку" [7].

Аспекти створення спеціалізованих ресурсів для надання світовій спільноті доступу до наукових монографій, підготовлених і виданих працівниками НАН України, проаналізовано у статті О. Вакаренко, А. Радченко, З. Болкотун [2].

У публікації Т. Костирко цифровізацію розглянуто як один із магістральних напрямів розвитку суспільства та його інституцій, зокрема бібліотек закладів вищої освіти, на тлі якої відбувається процес поступового поширення інноваційних форм і методів навчання, переходу системи наукових комунікацій у цифровий простір [10].

Близькою за тематикою є стаття Н. Кропачевої, предметом якої стали принципи відкритої науки та шляхи їх впровадження у практику інформаційного забезпечення освітнього та науково-дослідного процесів [11].

Т. Лисенко висвітлив провідні тенденції в роботі українських інформаційно-аналітичних центрів на підставі аналізу контенту їхніх вебсайтів, визначив ключові питання мережевої структури, склад інформаційних ресурсів [12].

Проблематику наявних способів опанування бібліотеками цифрового простору, зокрема інтеграції різних видів літератури з бібліотечного фонду в е-простір, схарактеризовано та критично осмислено у статті Г. Салати [14].

Огляду наявних методів застосування технології доповненої реальності засобами сучасних медіатек, новим технологічним шляхам розвитку бібліотек присвячено аналітичну розвідку С. Хрущ.

Авторка наголошує на тезі про трансформацію бібліотеки в медіатеку, що передбачає створення кардинально нового інформаційного простору, де забезпечуватимуться різноманітні інформаційні потреби користувачів [18].

Диференціацію інформаційних ресурсів, здійснену з урахуванням результатів бібліометричного аналізу кількісних показників їх використання, розроблено та репрезентовано у статті А. Ржеуського та Н. Кунанець [13].

У спільній праці Г. Колоскової й О. Кобелева схарактеризовано інноваційну модель розбудови консолідованого інформаційного ресурсу з єдиним форматом подання інформації на базі сучасних цифрових платформ [9].

Електронні ресурси в системі комунікацій публічних бібліотек України розглянув С. Терентьєв [15]. Проектам бібліотек Рівненщини присвячено публікацію А. Хамедюк [17].

Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки як науково-методичного та координаційного центру мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України в умовах воєнного стану найповніше розглянуто в праці колективу авторів на чолі з директором бібліотеки, доктором педагогічних наук, професором, членом-кореспондентом НАПН України Л. Березівською [8].

Особливості роботи фахівців Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки в Черкасах ("мандрівна бібліотека"); волонтерську діяльність, проведення патріотичних та арттерапевтичних заходів публічних бібліотек м. Миколаєва; зусилля працівників галузі культури на інформаційно-культурному фронті, зокрема під час проведення благодійної акції "Українським дітям — українську книгу", висвітлено в публікаціях А. Бут [1], Л. Варюкіної та О. Некипелової [3], Т. Вилегжаніної [5], Н. Вовк [6].

Метою пропонованої наукової розвідки є огляд інформаційних ресурсів бібліотек закладів вищої педагогічної освіти — учасниць мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України в умовах воєнної агресії РФ, головним завданням яких у реаліях сьогодення є продукування й поширення достовірної інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У преамбулі окреслимо основні підходи до визначення змісту поняття "інформаційні ресурси", що становить базисну конструкцію пропонованої розвідки. У словнику-довіднику з електронних систем відкритого доступу наведено дефініцію інформаційного ресурсу як сукупності "документів у інформаційних системах (архівах, бібліотеках, банках даних) чи інформаційних продуктів певного призначення, що необхідні для забезпечення ін-

формаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності. Інформаційно-бібліотечним ресурсом називають інформаційний ресурс автоматизованих бібліотечних систем, сервіс, притаманний функціонуванню бібліотечних систем" [4, с. 25].

Є. Чумак пропонує визначення інформаційного ресурсу в розрізі використання інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотечній справі. Їх групування, відповідно, має такий вигляд: "традиційні (до початку 1990-х років), інноваційні (початок 1990-х — 2010-ті роки) і новітні (2010-ті роки — дотепер). Водночас автор наголошує на умовності такого поділу, аргументуючи це техніко-технологічною базою та кадровим потенціалом бібліотек [16, с. 39].

Сучасні книгозбірні закладів вищої освіти — учасниці мережі освітянських бібліотек функціонують як складний комунікаційно-інформаційний, науково-освітній і просвітницький центр; електронні продукти та послуги, продуковані ними, є важливою платформою для підтримки освітнього процесу, науково-інформаційної й науково-дослідної діяльності.

Формування системи науково-інформаційного супроводу досліджень із питань педагогіки, психології та освіти мережі освітянських бібліотек свідчить про те, що ці установи стають ефективним і незамінним суспільним інструментом забезпечення широкого спектра інформаційних потреб різноманітних категорій користувачів в Україні та за кордоном.

Питання інформатизації освітнього середовища й цифровізації освіти стали предметом досліджень фахівців галузевих бібліотек з урахуванням зовнішніх чинників, зокрема воєнного протистояння РФ. Розпочинаючи прикладне наукове дослідження "Освітянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації" (2023—2025), зауважимо про потребу розроблення актуальних напрямів біобібліографічної, біографічної, інформаційно-ресурсної та інформаційно-аналітичної роботи мережі освітянських бібліотек на основі дотримання принципів відкритої науки, розширення тематичного діапазону публікацій, створення тематичних дистанційних ресурсів тощо.

Зважаючи на основні завдання освітянських книгозбірень зі створення єдиного галузевого інформаційного ресурсу та розвитку наукових комунікацій в умовах трансформації функцій бібліотек за інформаційної агресії РФ, винятково гостро постало питання формування інформаційних ресурсів, орієнтованих на збереження, популяризацію біографічної, культурної й мистецької спадщини України у світі через оприлюднення та

надання відкритого доступу до краєзнавчих колекцій, зібраних видатних особистостей регіонального й загальнонаціонального значення.

З огляду на ці завдання, розглянемо інформаційні ресурси, репрезентовані на сторінках (сайтах) бібліотек закладів вищої педагогічної освіти — учасниць мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України у 2022 — на початку 2023 рр.

Основними вимогами до групування добірки інформаційних ресурсів стали громадянська й патріотична спрямованість змістового наповнення, відображення подій у нашій країні кризь історичну, громадянську й патріотичну єдність символічних і знакових особистостей, висвітлення героїчних сторінок історії нашого народу та його звитяжних подвигів (табл. 1).

Таблиця 1

Тематика інформаційних ресурсів, розміщених на вебсторінках бібліотек закладів вищої педагогічної освіти

Бібліотека	Психологічні тренінги, акції, віртуальні виставки, бази даних електронного каталогу	Зміст ресурсу, покликання
Бібліотека Бердянського державного педагогічного університету	Інформаційний електронний ресурс "Навчаємось критично мислити"	Матеріали покликані ознайомити з державними інформаційними агентствами, освітніми платформами, інтернет-виданнями, сайтами, проектами OSINT (Open Source Intelligence), що протидіють дезінформації, розвивають навички критичного мислення, поширюють правила інформаційної гігієни (http://surl.li/epqwq)
	Віртуальні виставки: "Казкотерапія виховує, лікує, розвиває"; "Дитяча психотравма: походження, наслідки, подолання, запобігання"	Мета виставок — допомогти малечі пережити психологічне навантаження. Репрезентовано матеріали, в яких розглянуто метод казкотерапії як один із засобів роботи з дитиною (http://surl.li/eppxt ; http://surl.li/eppye)
Наукова бібліотека Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка	Бібліографічні списки літератури: "Ми єдина держава, ми єдиний народ"; "«І голос твій нам душу окриляв»: до 80-річчя від дня народження В. Симоненка (1935—1963)"; "Регіональні особливості української вишивки"	Репрезентовано матеріали, світлини та архівні документи до Дня Соборності України (http://surl.li/epqlg); до дня народження відомого поета-шістдесятника В. Симоненка (http://surl.li/epqei); щодо особливостей української вишивки (http://surl.li/epqeq)
Бібліотека ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет"	Каталоги книжково-ілюстративних виставок, присвячених Лесі Українці, Т. Шевченку, Л. Костенку, І. Франку	Мета ресурсу — продемонструвати, що митців різних часів об'єднує духовний зв'язок, спільні ідеї та віра в силу й непереборний дух українського народу (http://surl.li/epqoc)
Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету	Проект "Війна триває... Серце крає... Студентський тил допомагає"	Акція "Допоможи захисникам" студентів музично-хореографічного відділення факультету мистецтв зі збору коштів для підтримки наших воїнів у найгарячіших точках виборювання правди, свободи й незалежності України (http://surl.li/epqsc)
	Волонтерський проєкт "Війна не може зупинити Добро! Воно завжди у серцях українців!"	Привітання до Дня Святого Миколая, відеовиставка електронних книжечок-подарунків, які студенти підготували й надіслали до Австрії, де тимчасово перебувають вихованці ЦСПР для дітей № 1 м. Кривого Погу (http://surl.li/epqsl)

Бібліотека	Психологічні тренінги, акції, віртуальні виставки, бази даних електронного каталогу	Зміст ресурсу, покликання
Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету	Презентація результатів дослідження "Освітній фронт. Вплив війни на освітян"	Пресконференція та публічна дискусія за участю освітян, експертів і представників профільних державних органів (http://surl.li/epqtb)
Бібліотека Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка	Онлайн-лекторій "Міжуніверситетський діалог заради перемоги"	Лекція на тему незбагненності творчого генія Тараса Шевченка. Ще відтоді, як поет промовив: "Возвеличу малих отих рабів німих! Я на сторожі коло їх поставлю слово...", ця пророча обіцянка стала форпостом і пересторогою для української нації, уберігши її від руїни, а нині, у часи нового протистояння, це, напевно, чи не найпотужніший оберіг українства (http://surl.li/epqqd)
	Календар знаменних і пам'ятних дат "День Гідності та Свободи"; "Патріотизм — це Перемога"; "У вогняному кільці"; "Вони боролися за волю України"	Матеріали, присвячені вшануванню пам'яті героїв, які під час Революції Гідності та Помаранчевої революції стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини й громадянина, національних інтересів держави та її європейського вибору (http://surl.li/epqqq)
Наукова бібліотека Українського державного університету імені Михайла Драгоманова	Проект "Підтримка української освіти"	Репрезентовано проект підтримки української освіти в умовах війни — Ukraine Global Faculty — для українських студентів, аспірантів, викладачів і науковців, який реалізує благодійний фонд K. Fund за підтримки МОН (http://surl.li/epuvy)
Бібліотека державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди	Відеотека (2022): "Його життя — це символ нескореності України: Оксана Тарапон поділилася своїми думками про Чорновола"; "Андрій Іващенко про волонтерів, захисників та місцеве самоврядування — "Науковці в бібліотеці"; "Ганна Токмань читає улюблені поезії про Україну та розміковує про них" та інші	Уміщено презентації значущих для історії України особистостей; інформацію про взаємодію волонтерів, громади та представників державної влади; поетичні твори у виконанні викладачів університету (http://surl.li/epuyn)
	Віртуальні виставки (2023): "Крути: і сум, і біль, і вічна слава...": книгозбірня презентує тематичну виставку до Дня пам'яті Героїв Крут"; "Ми — це Україна. Україна — це ми": бібліотекарі УГСП підготували віртуальну виставку з нагоди Дня Соборності"	Зібрано матеріали, присвячені подвигу героїв Крут, що посів гідне місце в пантеоні національної слави, став символом патріотизму й жертвності у боротьбі за державну самостійність; репрезентовано добірку анотованих книг з архівних колекцій та фонду книгозбірні, що доповнюють світлини й цікаві факти про історію виникнення та становлення свята Соборності (http://surl.li/epuze)

Бібліотека	Психологічні тренінги, акції, віртуальні виставки, бази даних електронного каталогу	Зміст ресурсу, покликання
Бібліотека Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського	Інформаційний ресурс "Медіаграмотність": "Обережно Фейк!"; "5 правил критичного мислення"; "Корисні поради з кібербезпеки"; "4 ознаки пропаганди"; "Інформаційне перевантаження"	Розглянуто напрями та методи формування критичного мислення, вміння ухвалювати зважені рішення та розпізнавати фейкову інформацію (http://surl.li/epvbn)
	Віртуальні виставки: "Моя єдина Україна: книжкова виставка до Дня Соборності України"; "Європа — наш спільний дім"; "День пам'яті жертв Голодомору"; "300 років від дня народження Г. Сковороди (1722—1794)" та інші	Наведено інформацію про значущі події та найвідоміших представників філософського, просвітницького й культурно-освітнього руху в історії України (http://surl.li/epvcd)
Бібліотека імені М. А. Жовтобрюха Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	Віртуальна виставка "Крути: історія і сьогодення"	Добірка документів, світлин і літературних джерел, присвячених подвигу героїв Крут (http://surl.li/epvek)
	Бібліографічні покажчики "Три профілі в історії незалежної України: Левко Лук'яненко; Євген Сверстюк, В'ячеслав Чорновіл (До 30-ї річниці незалежності України)"; "Історія таланту. Микола Лисенко (180 років від дня народження)" та інші	Упорядковано значну кількість джерел про персоналії, життя яких було нерозривно пов'язано з незалежністю України (http://surl.li/epvep)
	Тематичні списки (2022—2023 рр.): "Трагедія — жахлива, пам'ять — вічна... (День пам'яті жертв голодоморів)"; "Життя, віддане Україні (До 115-річчя від дня народження Романа Шухевича (1907—1950), українського політичного і військового діяча)"; "Олег Ольжич — життя гідне слави" (До 115-річчя від дня народження Олега Ольжича, українського письменника, науковця, політичного діяча)" та інші	Репрезентовано добірку матеріалів про трагічні для народу України події; наведено електронні копії документів щодо життя знакових для української історії постатей (http://surl.li/epveg)
Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка	Віртуальна літературно-документальна виставка-спогад "Он де наша слава, слава України!"; Віртуальна антологія "Вони завжди залишаться в строю, про них народ пісні буде співати..."	Матеріали до вшанування пам'яті героїв Крут (http://surl.li/epvig)

Бібліотека	Психологічні тренінги, акції, віртуальні виставки, бази даних електронного каталогу	Зміст ресурсу, покликання
Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка	Фотоекскурс, антологія, виставка, стінгазета, історична довідка, присвячені Дню Соборності України	Підібрані документи фокусують увагу на ідеї Соборності як обов'язковій передумові успішного спротиву зовнішній агресії та викликам, що постали перед нашою державою й кожним із нас, вимагаючи консолідації зусиль та єднання українського народу (http://surl.li/epvjm)

Наведені бібліотечно-інформаційні ресурси книгозбірень ЗВО (кілька бібліотек із технічних причин доступу до сторінки в мережі не ввійшли до зазначеного переліку) було розміщено на головній сторінці установи (окрім бібліографічних видань). Перелік репрезентованих ресурсів свідчить про синтетичну єдність зібраних документів, поміж яких є традиційні для бібліотечної практики продукти (тематичні, рекомендаційні списки, каталоги виставок, бібліографічні покажчики, антології, буклети); електронні бази даних (календар знаменних і пам'ятних дат); аудіовізуальні ресурси (віртуальні виставки, віртуальні антології, матеріали фотоконкурсів).

Синтетична єдність досягається завдяки цільовому призначенню, яке в ситуації екстремального характеру стає базовим компонентом у системі певних властивостей: знакова природа інформації (текст, відео, аудіо); спосіб виготовлення (електронне видання); склад основного тексту (полівидання, антологія), аналітико-синтетичне перероблення інформації (оглядове видання, дайджест), рівень доступу (локальна мережа чи віддалений).

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотечній практиці закладів вищої педагогічної освіти сприяє продукуванню та популяризації актуальних інформаційних ресурсів суспільно-громадянського й патріотичного призначення, що мають вагоме значення для виховання молоді.

Висновки. Цифровізація стимулює діяльність бібліотек закладів вищої педагогічної освіти — учасниць мережі освітянських бібліотек у напрямі національного єднання молодого покоління з допомогою інформаційних ресурсів, підготовлених і розміщених на бібліотечних сайтах і в соціальних мережах. Стрімке нарощування масиву ресурсів, різних за природою інформації, способом виготовлення, складом і рівнем аналітико-синтетичного згортання інформації, але об'єднаного спільною метою, згуртованістю задля оптимальної ефективності інформаційно-бібліографічного супроводу суспільних, культурних, медійних потреб громадян у цей непростий історичний період нашої країни, є цільовими константами діяльності бібліотек закладів освіти всіх рівнів і типів.

Список використаних літератури та джерел

1. Бут А. Черкаси — мистецький прихисток Сходу України: Мандрівна бібліотека паркується / Анастасія Бут // Прочерк : про це говорять Черкаси. — Режим доступу: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/103741-cherkasi--mistetskij-prihistok-shodu-ukrayi-ni-mandrivna-biblioteka-parkuetsja>. — Назва з екрана.
2. Вакаренко О. Спеціалізований ресурс для академічних книг: концепція і пілотна версія / Олена Вакаренко, Анна Радченко, Зоя Болкотун // Бібліотечний вісник. — 2022. — № 1. — С. 3—15. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_1_3. — Назва з екрана.
3. Варюхіна Л. Добрий день, бібліотечна країно! Ми — з Миколаєва! / Любов Варюхіна, Олена Некипелова // Бібліотечна планета. — 2022. — № 2. — С. 13—17.
4. Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень : словник-довідник. — Вид. 2-е, виправлене та доповнене / Упоряд.: Спірін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін. — Київ : Компринт, 2019. — 76 с.
5. Вилегжаніна Т. Книги і бібліотеки у вихорі війни / Тамара Вилегжаніна // Бібліотечна планета. — 2022. — № 2. — С. 4—5.
6. Вовк Н. С. Використання бібліотечних сторінок у соціальних мережах з метою морально-інформаційної підтримки читачів у березні — квітні 2022 року / Н. С. Вовк // Вісник Харківської державної академії культури. — 2022. — Вип. 61. — С. 94—105. — Режим доступу: <http://v-khsac.in.ua/article/download/261399/257853>. — Назва з екрана.

7. Денбновецький С. О. Цифрова трансформація українських бібліотек в умовах глобалізаційних перетворень / Денбновецький Станіслав Олександрович // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2022. — № 1. — С. 26—33. — Режим доступу: <http://journals.urau/bdi/article/view/257256>. — Назва з екрана.
8. Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в умовах воєнного стану / Березівська Лариса Дмитрівна, Закатнов Дмитро Олексійович, Тарнавська Сніжана Вікторівна, Лобановська Інна Георгіївна // Вісник Національної академії педагогічних наук України = Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. — 2022. — Т. 4, № 1. — Режим доступу: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/257>. — Назва з екрана.
9. Колоскова Г. Формування бібліотечно-інформаційного потенціалу регіону в умовах цифровізації / Галина Колоскова, Олексій Кобелев // Вісник Книжкової палати. — 2022. — № 5. — С. 33—40. — Режим доступу: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/262276>. — Назва з екрана.
10. Костирко Т. М. Ресурси і сервіси університетської бібліотеки в умовах цифрових трансформацій / Костирко Тамара Миколаївна // Бібліотечний Меркурій. — 2022. — Вип. 1. — С. 105—113. — Режим доступу: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/256413>. — Назва з екрана.
11. Кропачева Н. М. Проектування електронних ресурсів в умовах формування галузевого інформаційного простору / Н. М. Кропачева // Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України : матеріали звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 22 груд. 2020 р., Київ / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [редкол.: Л. Д. Березівська (голов. ред.), Д. О. Закатнов, С. В. Тарнавська (відп. за вип.) та ін.]. — Вінниця : Твори, 2020. — С. 59—50. — Режим доступу: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/abstracts_collection_2020.pdf (дата звернення: 31.01.2023). — Назва з екрана.
12. Лисенко Т. Сучасний стан і провідні тенденції у роботі українських інформаційних центрів на основі аналізу контенту вебсайтів / Тарас Лисенко // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. — 2022. — Вип. 9. — С. 148—163. — Режим доступу: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/259195>. — Назва з екрана.
13. Ржеуський А. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів в умовах карантину на прикладі бібліотек педагогічних закладів вищої освіти / Антоній Ржеуський, Наталія Кунанець // Бібліотечний вісник. — 2022. — № 2. — С. 35—45. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_2_5. — Назва з екрана.
14. Салата Г. В. Тенденції і розвиток бібліотек у цифровому середовищі / Г. В. Салата // Вісник Харківської державної академії культури. — 2022. — Вип. 61. — С. 30—39. — Режим доступу: <http://v-khsac.in.ua/article/view/261375>. — Назва з екрана.
15. Терентьев С. О. Електронні ресурси в системі комунікацій публічних бібліотек України / С. О. Терентьев // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2022. — № 2. — С. 21—26. — DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2022.263807>.
16. Чумак Є. Трансформація інформаційних ресурсів публічних бібліотек України в сучасних умовах / Є. Чумак // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. — 2022. — Вип. 10. — С. 36—48. — DOI: [10.31866/2616-7654.10.2022.269445](https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269445).
17. Хамедюк А. І. Відомі люди Рівненщини. Цифрові колекції. Мапа бібліотечного досвіду : проєкт бібліотек Рівненщини за 2019 рік / А. І. Хамедюк ; Рівнен. обл. універс. наук. б-ка, Рівнен. обл. від-ня Укр. бібл. асоц. ; ред.-упоряд. Н. П. Полян. — Рівне, 2018. — С. 9—10. — Режим доступу: <http://libr.rv.ua/data/library/img/55.pdf> (дата звернення: 20.01.2023). — Назва з екрана.
18. Хрущ С. Використання технологій доповненої реальності в сучасних медіатеках / Хрущ Світлана // Цифрова платформа: інформ. технології в соціокультур. сфері. — 2022. — Т. 5, № 1. — С. 144—150. — Режим доступу: <http://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/261298/257870,%vильний>. — Назва з екрана.

Natalia Kropecheva,

Researcher of the Department of Scientific and Educational Information Resources V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine

Features of the content and disclosure technologies of the information resources of the network of educational libraries under the conditions of the state of war

The activities of the libraries of institutions of higher pedagogical education, members of the network of educational libraries of the Ministry of Education and Culture of Ukraine and the National Academy of Sciences of Ukraine, are represented in the context of the creation, dissemination and popularization of information resources of the most significant social orientation in the conditions of martial law. In order to determine a representative sample, the requirements for the selection of libraries based on classification features (pedagogical profile) and the presence of a website (pages) were formed. Taking into account the type of institution of higher pedagogical education, the activity of libraries in the creation of educational, cultural and educational information products, the main components of which are determined to be civic, nationally oriented, is considered and characterized. A fairly significant segment of publications devoted to the development and distribution of resources on the relevant topic reflects the significant

interest and importance of the problem under consideration. The types of information products that are most widely displayed on the websites of library institutions of the specified educational institutions are presented. among them, we will single out the following: electronic indexes, digests, bibliographic reviews, thematic bibliographic lists, presentations, virtual exhibitions, video presentations, quests, multimedia publications, calendars of significant and memorable dates.

Keywords: information resources, network of educational libraries, types of information products, information space, martial law, libraries of institutions of higher pedagogical education

References

1. But A. (2022). *Cherkasi — misteckij prihistok Shodu Ukraini: Mandrivna biblioteka parkuyetsya*. Available at: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/103741-cherkasi-mistetskij-prihistok-shodu-ukrayini-mandrivna-biblioteka-parkuetsja> [Accessed 23.01.23].
2. Vakarenko O., Radchenko A. & Bolkotun Z. (2022). Specializovaniy resurs dlya akademichnih knig: koncepciya i pilotna versiya. *Biblioteknij visnik*, 1, pp. 3—15. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_1_3 [Accessed 23.01.23].
3. Varyuhina L. & Nekipelova O. (2022). Dobrij den, bibliotekna krayino! Mi — z Mikolayeva! *Bibliotekna planeta*, 2, pp. 13—17.
4. Spirin O. [ta in.]. [uporyad.]. (2019). *Vikoristannya elektronnih vidkritih sistem dlya informacijno-analitichnoyi pidtrimki pedagogichnih doslidzhen : slovník-dovidnik*. Vid. 2-e, vipravlene ta dopovnene. Kyiv: Komprint.
5. Vilegzhanina T. (2022). Knigi i biblioteki u vihori vijni. *Bibliotekna planeta*, 2, pp. 4—5.
6. Vovk N. S. (2022). Vikoristannya biblioteknih storinok u socialnih mrezhah z metoyu moralno-informacijnoyi pidtrimki chitachiv u berezni — kvitni 2022 roku. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi*, 61, pp. 94—105. Available at: <http://v-khsac.in.ua/article/download/261399/257853>.
7. Denbnoveckij S. O. (2022). Cifrova transformaciya ukrajinskih bibliotek v umovah globalizacijnih peretvoren. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informologiya*, 1, pp. 26—33. Available at: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/257256>.
8. Berezivska L., Zakatnov D., Tarnavska S. & Lobanovska I. (2022). Diyalnist Derzhavnoyi naukovopedagogichnoyi biblioteki Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo v umovah voyennogo stanu. *Visnik Nacionalnoyi akademiyi pedagogichnih nauk Ukraini = Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 4 (1). Available at: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/257> [Accessed 23.01.23].
9. Koloskova G. & Kobylev O. (2022). Formuvannya bibliotekno-informacijnogo potencialu regionu v umovah cifrovizaciji. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 33—40. Available at: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/262276>.
10. Kostirko T. M. (2022). Resursi i servisi universitetskoyi biblioteki v umovah cifrovih transformacij. *Biblioteknij Merkurij*, 1, pp. 105—113. Available at: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/256413>.
11. Kropocheva N. M. (2020). Proyektuvannya elektronnih resursiv v umovah formuvannya galuzevogo informacijnogo prostoru. *Informacijne zabezpechennya sferi osviti ta nauki Ukraini : materialy zvit. nauk.-prakt. konf. DNPB Ukraini im. V. O. Suhomlinskogo, 22 grud. 2020 r., Kyiv. Vinnicya: Tvoru*, pp. 59—50. Available at: https://dnpp.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/abstracts_collection_2020.pdf [Accessed 31.01.2023].
12. Lisenko T.(2022). Suchasnij stan i providni tendenciyi u roboti ukrajinskih informacijnih centriv na osnovi analizu kontentu veb-sajtiv. *Ukrayinskij zhurnal z bibliotekoznavstva ta informacijnih nauk*, 9, pp. 148—163. Available at: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/259195> [Accessed 23.01.23].
13. Rzhenskij A. & Kunanec N. (2022). Bibliotekno-informacijne obslugovuvannya koristuvachiv v umovah karantinu na prikladi bibliotek pedagogichnih zakladiv vishoyi osviti. *Biblioteknij visnik*, 2, pp. 35—45. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_2_5.
14. Salata G. V. (2022). Tendenciyi i rozvitok bibliotek u cifrovomu seredovishi. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi*. 61, pp. 30—39. Available at: <http://v-khsac.in.ua/article/view/261375> [Accessed 22.01.23].
15. Terentyev S. O. (2022). Elektronni resursi v sistemi komunikacij publichni bibliotek Ukraini. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informologiya*, 2, pp. 21—26. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2022.263807>.
16. Chumak Ye. (2022). Transformaciya informacijnih resursiv publichni bibliotek Ukraini v suchasni umovah. *Ukrayinskij zhurnal z bibliotekoznavstva ta informacijnih nauk*, 10, pp. 36—48. DOI: 10.31866/2616-7654.10.2022.269445.
17. Hamedyuk A. I. (2018). *Vidomi lyudi Rivnenshini Cifrovi kolekciji. Mapa biblioteknogo dosvidu : proyekt bibliotek Rivnenshini za 2019 rik*. Rivne, pp. 9—10. Available at: <http://libr.rv.ua/data/library/img/55.pdf> [Accessed 20.01.2023].
18. Hrush S. (2022). Vikoristannya tehnologij dopovnenoyi realnosti v suchasni mediatekah. *Cifrova platforma: inform. tehnologiyi v sociokultur. sferi*, 5 (1), pp. 144—150. Available at: <http://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/261298/257870> [Accessed 23.01.23].

Надійшла до редакції 2 лютого 2023 року